

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT: XALQARO STANDARTLAR VA BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDA

Toshkent kimyo-texnologiya instituti , talabasi

Boygobilov Xondamir Xolmaxmat o'gli

ANNOTATSIYA: O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning dolzarbligi va ahamiyati, xalqaro standartlarni qo'llashning iqtisodiy va ekologik barqarorlikka ta'siri tahlil qilingan maqolada mamlakatning tayyorgarlik darajasi va amalga oshirilishi zarur bo'lgan chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi. Maqolada yashil iqtisodiyot modelining O'zbekistonning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga hissa qo'shishi, shuningdek, atrof-muhitni muhofaza qilish, energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishning ahamiyati ta'kidlanadi. Xalqaro hamkorlikni mustahkamlash va qonun hujjatlari bazasini takomillashtirish kabi muhim masalalar ham ko'rib chiqiladi

Kalit so'zlar: O'zbekiston, xalqaro standartlar, yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, ekologik muvozanat, atrof-muhitni muhofaza qilish, energiya samaradorligi, qayta tiklanadigan energiya manbalari, raqobatbardoshlik, resurslarni samarali boshqarish, iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik, ekologik xavf-xatarlar, barqaror rivojlanish maqsadlari, davlat siyosati, xalqaro hamkorlik, ekologik toza iqtisodiy tizim. ISO 14001, ISO 50001, ISO 26000, Global Reporting Initiative (GRI)

Bugungi kunda jahon miqyosida yashil iqtisodiyotga o'tish va barqaror rivojlanish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Cheklangan resurslar, kuchayib borayotgan ekologik tahdidlar va iqlim o'zgarishi kabi global muammolarni bartaraf etishda yashil iqtisodiyotning roli beqiyosdir. O'zbekiston Respublikasi ham ushbu yo'nalishda faol ishtirok etib, xalqaro standartlarga

moslashishga intilayotir. Mazkur maqolada O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati, xalqaro standartlarni joriy etishning iqtisodiy va ekologik barqarorlikka ta'siri, mamlakatning tayyorgarlik darajasi va amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi.

Yashil iqtisodiyot – bu iqtisodiy o'sish, ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni uyg'unlashtirgan yangi rivojlanish modelidir. Ushbu model O'zbekiston uchun ham muhim ahamiyatga ega, chunki u mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga yo'l ochadi. Xalqaro standartlar, ayniqsa, atrof-muhitni muhofaza qilish, energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga erishish uchun xalqaro tajriba va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish zarur. Xalqaro standartlarning qo'llanilishi quyidagi ijobiy oqibatlarga olib kelishi mumkin:

- * Atrof-muhit ifloslanishining kamayishi: Zararli chiqindilarni kamaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha standartlarning joriy etilishi havo va suv sifati yaxshilanishiga, tabiiy resurslarning samarali ishlatilishiga olib keladi.

- * Energiya samaradorligining oshishi: Energiya tejaydigan texnologiyalar va amaliyotlarning qo'llanilishi energiya sarfini kamaytiradi va iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

- * Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishning kengayishi: Quyosh, shamol va boshqa qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishning rivojlanishi energiya xavfsizligini ta'minlaydi va karbon emissiyasini kamaytiradi.

O'zbekistonning Tayyorgarlik Darajasi va Kelajak Rejalari:

O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida muayyan qadamlar qo'ymoqda, ammo hali ko'p ishlar bajarilishi kerak. Mamlakatning ushbu jarayonga tayyorgarligi va kelajakdagi rejalari quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

* Qonun hujjatlari bazasini takomillashtirish: Yashil iqtisodiyotga o'tishni qo'llab-quvvatlovchi yangi qonunlar va qoidalarning qabul qilinishi.

* Texnologiyalarni modernizatsiyasi: Energiya samaradorligini oshiruvchi va atrof-muhitga zararsiz texnologiyalarning joriy etilishi.

* Xalqaro hamkorlikning kuchayishi: Yashil iqtisodiyot sohasidagi tajriba almashinuvi va texnologik yordam olish uchun xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikning kengayishi.

* Jamoatchilikni xabardor qilish: Aholi orasida yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish tushunchalarini targ'ib qilish.

Yashil iqtisodiyotga o'tish O'zbekistonning barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Xalqaro standartlarni joriy etish, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish orqali mamlakat iqtisodiy va ekologik barqarorlikka erishishi mumkin. Biroq, bu jarayon uzoq muddatli strategiya va izchil harakatlarni talab qiladi. Xalqaro standartlar, ayniqsa, atrof-muhitni muhofaza qilish, energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish sohalarida muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga erishish uchun xalqaro tajriba va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish zarur. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida xalqaro standartlarni joriy etish va yashil iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati, shuningdek, bunday islohotlarning iqtisodiy va ekologik barqarorlikka qo'shgan hissasi tahlil etiladi. Shuningdek, mamlakatimizning bu boradagi o'zgarishlarga tayyorligi va amalga oshirilishi lozim bo'lgan chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi.

Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish tushunchalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning asosiy maqsadi ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy farovonlikni uyg'unlashtirishdan iboratdir.

Yashil iqtisodiyot – bu iqtisodiy o'sish, ekologik barqarorlik va ijtimoiy adolatni birlashtirgan iqtisodiy tizimdir. Ushbu tizimda atrof-muhitni himoya qilish,

energiya samaradorligini oshirish, resurslardan samarali foydalanish va chiqindilarni kamaytirish kabi tamoyillar asosiy o‘rin tutadi. Yashil iqtisodiyot tabiiy resurslarni barqaror ravishda ishlatish, iqlim o‘zgarishiga qarshi kurashish va insoniyatning uzoq muddatli farovonligini ta’minlashni maqsad qiladi.

Barqaror rivojlanish esa, iqtisodiy o‘sishni amalga oshirgan holda, resurslarni kelajak avlodlar uchun saqlab qolish, ekologik muvozanatni saqlash va ijtimoiy tenglikni ta’minlashdir. Barqaror rivojlanishning uchta asosiy poydevori bo‘lgan iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy jihatlar bir-biriga ziddiyatli emas, balki bir-birini to‘ldiradi. Bu tamoyillarni amalga oshirishda yashil iqtisodiyot asosiy rol o‘ynaydi.

Yashil iqtisodiyot – bu tabiiy resurslardan samarali foydalanish, ekologik zararlarni kamaytirish, iqlim o‘zgarishini kamaytirish va atrof-muhitga bo‘lgan ta’sirni nazorat qilishga qaratilgan iqtisodiy tizimdir. Yashil iqtisodiyotda asosiy e’tibor quyidagi yo‘nalishlarga qaratiladi:

Resurslarni tejash: Yashil iqtisodiyot energiya va materiallarni yanada samarali ishlatishni ko‘zda tutadi. Bu, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni kamaytirish kabi tadbirlarni o‘z ichiga oladi.

Ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish: Yashil iqtisodiyot ekologik muvozanatni saqlashga intiladi. Ushbu tizim, atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash, tabiiy resurslarni tejash va ekologik zararlarni minimallashtirishni o‘z oldiga maqsad qilib qo‘yadi.

Ijtimoiy barqarorlik: Yashil iqtisodiyotning boshqa bir muhim jihati, ijtimoiy mas’uliyatni kuchaytirish, odamlarning hayot sifatini yaxshilash va ijtimoiy tenglikni ta’minlashdir. Bu, ish o‘rinlari yaratish, adolatli taqsimot va jamoat manfaatlarini himoya qilishni anglatadi.

Yashil iqtisodiyotda iqtisodiy o'sish ekologik toza usullar bilan ta'minlanadi, ya'ni yangi texnologiyalarni joriy etish va barqaror energiya manbalarini rivojlantirish orqali.

O'zbekiston Respublikasi yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida muhim qadamlar qo'ygan davlatlardan biri hisoblanadi. Bu jarayonning asosiy maqsadi mamlakatning iqtisodiy o'sishini ekologik jihatdan barqaror va ijtimoiy adolatli shaklda ta'minlashdir. O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tishidagi asosiy yo'nalishlar quyidagilardan iborat:

Qayta tiklanadigan energiya manbalarining rivojlanishi: O'zbekiston, neft va gaz resurslariga bo'lgan qaramlikni kamaytirish va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan, masalan, quyosh va shamol energiyasidan foydalanishni kengaytirish uchun turli tashabbuslarni amalga oshirmoqda. Respublikada qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirishga qaratilgan loyihalar ko'paymoqda, bu esa energiya xavfsizligini ta'minlash va ekologik ta'sirni kamaytirishda muhim o'rin tutadi.

Yashil iqtisodiyotga moslashuv: O'zbekiston hukumati iqtisodiyotning yashil sektorlarga o'tishini qo'llab-quvvatlaydi, shu jumladan energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash va qayta tiklanadigan energiya texnologiyalarini joriy etishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqmoqda. Bu mamlakatning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun muhim qadamlardir.

Xalqaro hamkorlik: O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida xalqaro hamkorlikni kengaytirish va xalqaro standartlarga moslashish tarafdoridir. Mamlakat xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirib, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda jahon tajribasidan foydalanishga intilmoqda.

Atrof-muhitni muhofaza qilish siyosati: O'zbekistonning ekologik siyosati atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslarni tejashni o'z ichiga oladi.

Hukumat, energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni kamaytirish maqsadida turli normativ hujjatlar ishlab chiqmoqda va ularni amaliyotga joriy qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o'tish, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash borasida xalqaro standartlar va tizimlarning joriy etilishi katta ahamiyatga ega. Xalqaro tashkilotlar tomonidan ishlab chiqilgan turli standartlar mamlakatimizning iqtisodiy va ekologik barqarorlikka erishish yo'lidagi ishlanmalarini yanada samarali qilishga yordam beradi. Shu nuqtai nazardan, ISO 14001, ISO 50001, ISO 26000 va Global Reporting Initiative (GRI) kabi xalqaro tizimlar va standartlar, yashil iqtisodiyotga o'tishda muhim o'rin tutadi. Ushbu tizimlarning mamlakatimizda joriy etilishi, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va ijtimoiy mas'uliyatni ta'minlashda katta imkoniyatlarni yaratadi.

Foyalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Хайдарова, Камола Ахинжановна, and Нодира Ахинжановна Инатова. "ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ НАССР НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ." *Интернаука* 19-2 (2018): 27-28.
2. Boboyev G., Inatova N. Annotatsiya Аннотация Annotation.
3. Хайдарова К. А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В ХИМИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ //Science and innovation. – 2024. – Т. 3. – №. Special Issue. – С. 191-192.